

Alueellisen päästölaskennan tilannekatsaus

Santtu Karhinen, Suomen ympäristökeskus SYKE, 8.11.2022

LIFE17 IPC/FI/000002 LIFE-IP CANEMURE-FINLAND Projekti on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Tämän esityksen sisältö edustaa ainoastaan CANEMURE-projektin näkemyksiä ja CINEA / Komissio ei ole vastuussa esityksen sisältämän informaation mahdollisesta käytöstä.

Sisältö

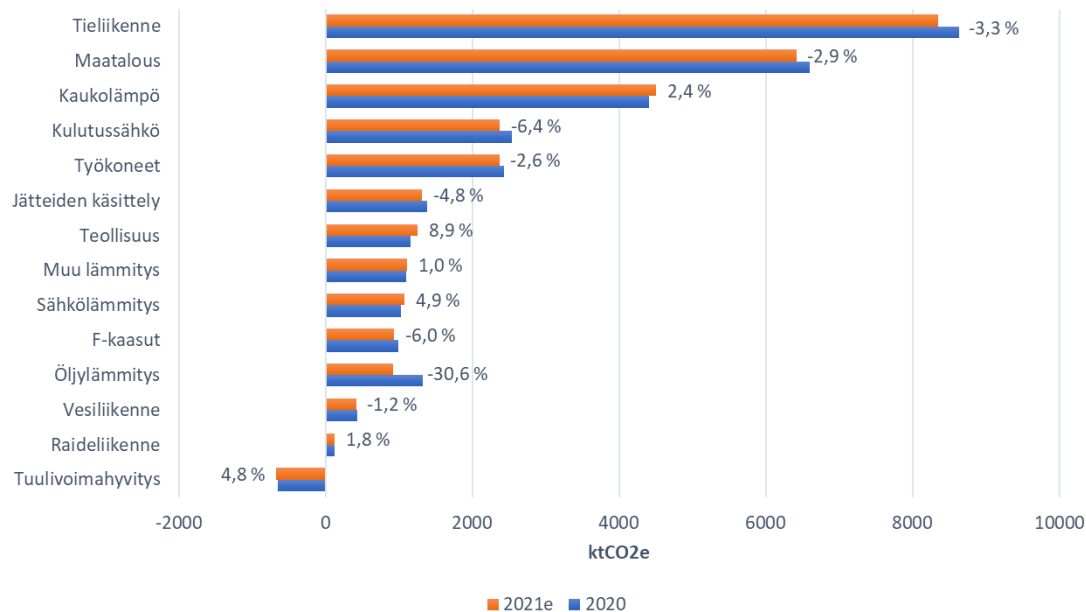
- Vuoden 2021 päästöt
- Skenaariotyökalu ja muu päästölaskentakehitys
- Kulutusperäisten päästöjen laskennan sisältö
- Kulutusperusteiset päästöt kuntien ilmastotyössä Pohjoismaissa

Vuoden 2021 päästöt

Vuoden 2021 päästöjen ennakkotiedot

2007-2020: -34,5 %

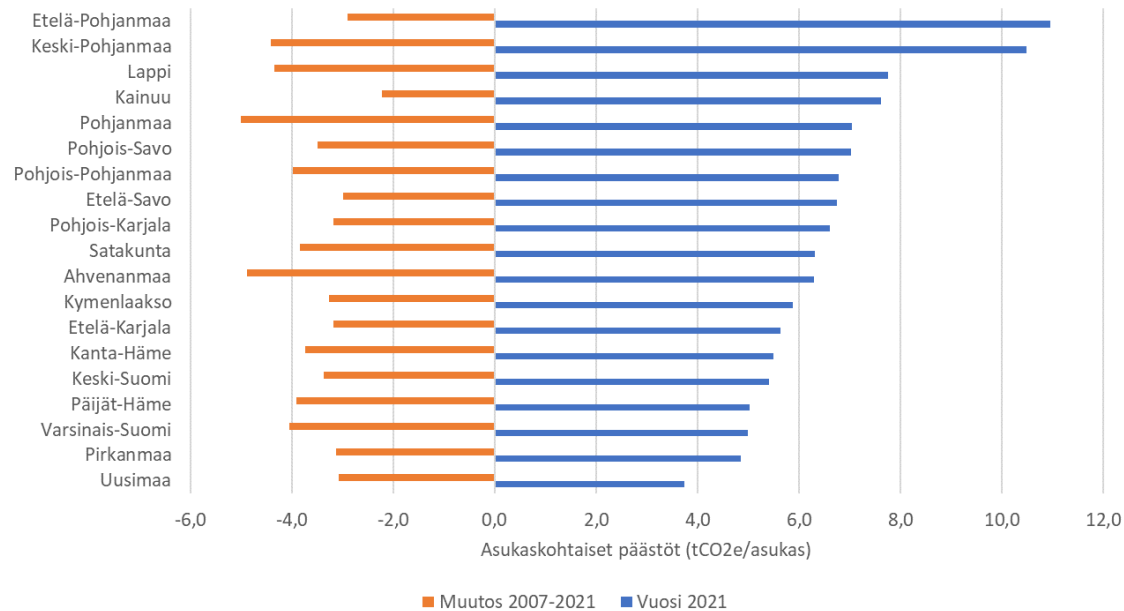
2007-2021: -36,6 %

2020-2021: -3,2 %

Top 10 vähentäjät

	Muutos 2007-2020 (%)			Muutos 2007-2021 (%)
Pyhäjoki	-130,5 %	2. --> 1.	Simo	-180,0 %
Simo	-115,7 %	229. --> 2.	Pyhäntä	-161,2 %
Luhanka	-69,0 %	1. --> 3.	Pyhäjoki	-112,9 %
Ii	-65,2 %	3. --> 4.	Luhanka	-63,7 %
Lumparland	-59,7 %	5. --> 5.	Lumparland	-63,6 %
Suomussalmi	-59,2 %	35. --> 6.	Kaskinen	-60,1 %
Kristiinankaupunki	-58,6 %	4. --> 7.	Ii	-58,6 %
Turku	-56,2 %	13. --> 8.	Vaasa	-58,2 %
Sottunga	-54,7 %	6. --> 9.	Suomussalmi	-58,1 %
Kemiönsaari	-53,4 %	7. --> 10.	Kristiinankaupunki	-55,9 %

Maakuntien asukaskohtaiset päästöt

Ennakkotietojen laskenta

- Tulokset ovat osittain mallinnettuja arvioita, jotka vielä tarkentuvat
- Eniten epävarmuutta liittyy kaukolämmön, rakennusten erillislämmityksen ja teollisuuden päästöjen laskentaan
- Liikenteen, maatalouden ja f-kaasujen osalta laskenta on lähes lopullinen

Skenaariotyökalu

Skenaariotyökalun kehitys

- Skenaariotyökalu ilmastosuunnitelmien laadinnan tukena
- Perusskenaarion ja aineistojen päivitys sekä laskentaoletusten yhdenmukaistaminen vuosiseurannan kanssa – jatkossa päivitystyö vuosittain
- Maatalouden skenaariolaajennus
  - Eläinmäärät, ilmastorehu, epäorg. typpilannoitteiden käyttö, turvepeltojen käytön muutokset
- Maakuntatason skenaariot

Muu päästölaskennan kehitys

Muu päästölaskennan kehitys

- Vuoden 1990 tulokset
  - Vertailuvuoden valinta ilmastosuunnitelmissa ja vertailukelpoisuus kansallisten päästövähennystavoitteiden kanssa
- Alueperusteinen laskenta
  - Tilastokeskuksen alueellista laskentaa vastaava rajaus
- Teollisuuden prosessipäästöt
  - Laskennan kattavuuden parantaminen suhteessa kansalliseen khk-inventaarioon
- Laskentakaavioiden ja –aineistojen avaaminen
  - Laskennan avoimuus ja toistettavuus

Kulutusperäiset päästöt

Tausta

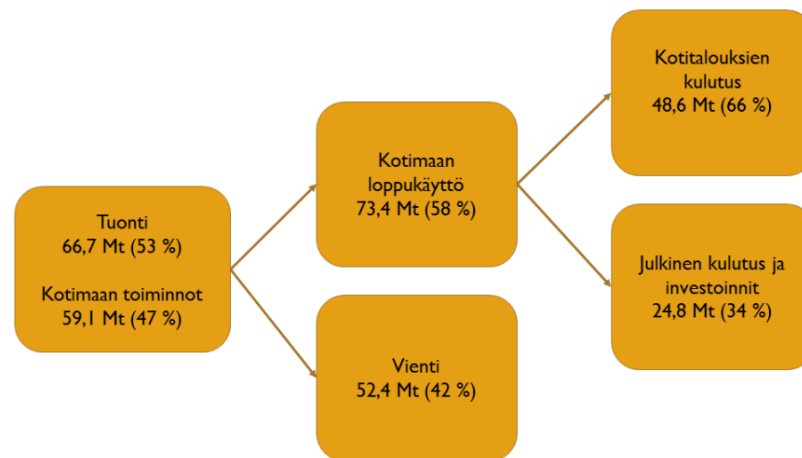
- Laskentaperiaatteet on koettu tietyiltä osin (mm. maatalous) epäoikeudenmukaisiksi – osa kunnista ”tuottajia” ja osa ”kuluttajia”
- Miten hiilineutraalius ymmärretään? Mikä rooli eri laskentaperiaatteilla on?

Tausta

- Mitkä ovat alueen yritysten, kotitalouksien ja julkisen sektorin roolit päästöjen vähentämisessä?
- Mikä on alueen oman tuotannon ja tuontihyödykkeiden kulutuksen suhde?
- Hyödyke- ja toimintokohtaiset kulutukset – konkreettisempia toimia läpileikkaavasti arkeen.
  - Esimerkiksi ruoka ja rakentaminen omia sektoreinaan – käyttöperusteisessa laskennassa päästöt sekoittuneet mm. työkalujen ja rakennusten energiankulutuksen sisään

Kulutusperäiset kasvihuonekaasupäästöt Suomessa vuonna 2015

Kuva 2. Suomen kansantalouden kasvihuonekaasupäästöjen (125,8 Mt CO₂e) jakautuminen eri osakokonaisuuksiin vuonna 2015. Kotimaan loppukäytöstä voidaan myös käyttää nimitystä Suomen hiilijalanjälki, ja se oli 33 % suurempi kuin Suomen raportoima virallinen kasvihuonekaasujen päästölukema (55,2 Mt CO₂e).

Menetelmät

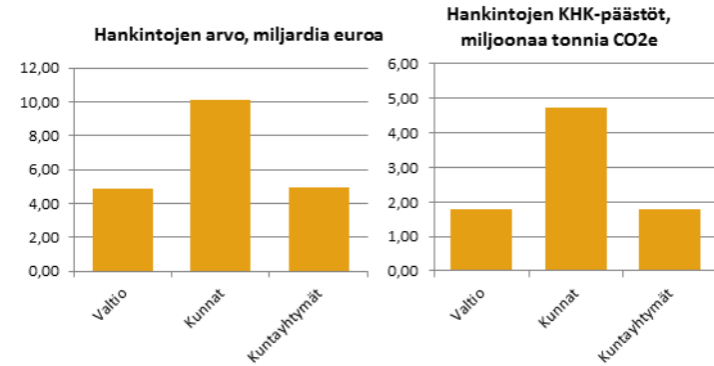
Ytimessä alueelliset ympäristölaajennetut talousmallit

- Kuhunkin maakuntaan muodostetaan ympäristölaajennettu talousmalli (ENVIMAT-maakunta) kansallisesta mallista
- Alueellinen tuotantoteknologia on tallennettu alueellisiin tarjonta- ja käyttötauluihin
  - Tuotantotoiminta on eroteltu 119 toimialaan ja 225 hyödykkeeseen
  - Tuotantoteknologiaan linkitetään energiankulutus sekä energia- ja prosessiperäiset khk-päästöt
- Kuntakohtaiset tuotetaseet kertovat kuinka paljon kysyttyjä hyödykkeitä
  - i) voidaan tarjota alueen sisältä
  - ii) tuodaan alueen ulkopuolelta muualta Suomesta
  - iii) tuodaan ulkomailta

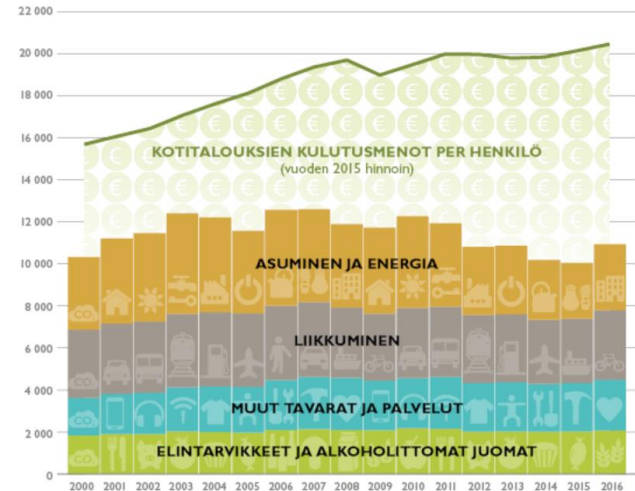
Tulosten jaottelu

- Loppukäyttö ajaa tuotantotoimintaa, loppukäyttö jakautuu
  - Kotitalouksiin,
  - Julkiseen sektoriin,
  - Investointeihin, ja
  - Vientiin alueen ulkopuolelle muualle Suomeen sekä ulkomaille
- Jokaiselle toimialalle ja tuotteelle lasketaan tuotannon elinkaariset khk-päästöt ja luonnonvarojen käyttö (sis. suorat ja epäsuorat kotimaassa sekä ulkomailla)

Suomalaisen keskimääräiset kulutusmenot ja hiilijalanjälki 2000–2016

kg CO₂e per henkilö, euroa per henkilö vuoden 2015 hinnoin

Lähde: STK/Erä 15/2019, Suomen ympäristökeskus.

Kotitalouksien kulutusmenot

- Kunkin suomalaisen kotitalouden kulutuskäyttäytyminen mallinnetaan erikseen
  - Tilastokeskuksen kotitalouksien kulutustutkimus
  - Henkilörekisteriaineistot
  - Varmistetaan skaalautuvuus kotitaloudet → kaupunginosat → kunnat → valtio
- Identifioidaan kulutustutkimuksesta tekijät, jotka määrittävät kulutuskäyttäytymistä
  - Esim. tulotaso, perhekoko, asumismuoto, koulutustaso, ammattiasema, alueelliset ominaisuudet
- Summataan kunnassa asuvien kotitalouksien ennustetut kuluskorit ja syötetään ko. alueen ENVIMAT-malliin

Julkiset hankinnat

- Julkiset kulutusmenot perustuvat Tilastokeskuksen kuntien hankintatietoihin
  - Hankintamenolajeja on 34 kappaletta
  - Mm. lämmitys, sähkö ja kaasu, rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalvelut, matkustus- ja kuljetuspalvelut, elintarvikkeet, puhtaanapito- ja pesulapalvelut, jne.
- Hankintakulut ja investointitiedot allokoidaan ENVIMAT-mallin tuoteryhmiin

Esimerkkejä tuloksista

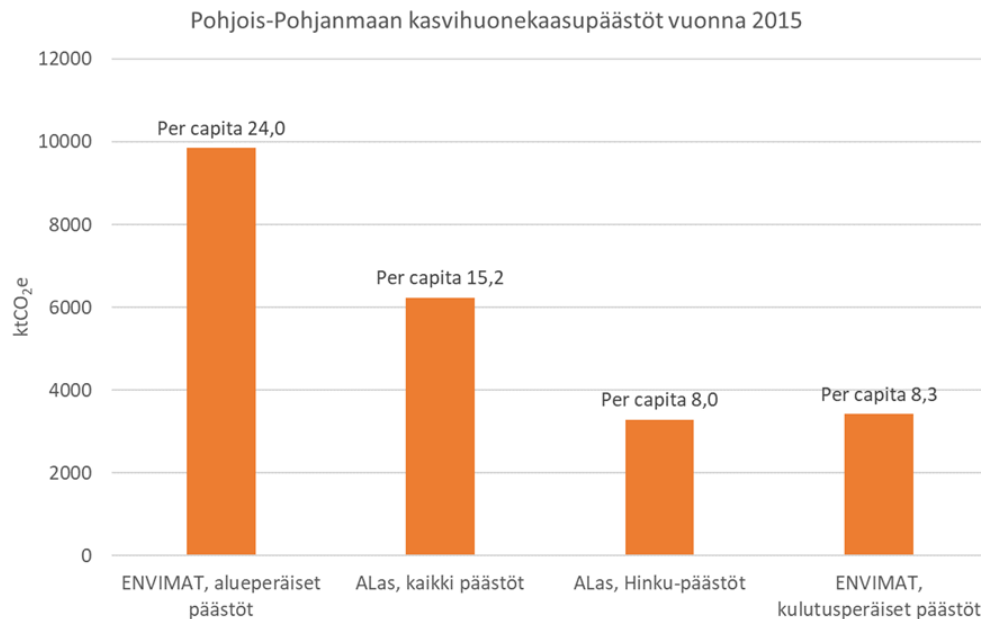
Kasvihuonekaasupäästöt

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan kasvihuonekaasupäästöt vuonna 2015, Mkg CO ₂ e				
	Omalta alueelta	Tuonti	Yhteensä	%
Yksityinen kulutus	1 762	512	2 274	23,1
Julkinen kulutus	302	79	381	3,9
Investoinnit	561	205	765	7,8
Alueen oma loppukäyttö	2 624	796	3 420	34,7
Vienti	5 837	591	6 428	65,3
Yhteensä	8 462	1 386	9 848	100,0

Toimialakohtaiset khk-päästöt

Toimialat	Yksityinen kulutus	Julkinen kulutus	Investoinnit	Varastonmuutos	Alueen oma loppukäyttö	Vienti	Yhteensä
1 Maatalous ja kalatalous	205,4	0,0	7,3	43,6	256,3	375,0	631,3
2 Metsätalous	0,0	0,0	0,2	-1,1	-0,8	51,3	50,5
3 Kaivostoiminta ja louhinta	0,1	0,1	0,4	-11,7	-11,1	66,4	55,4
4 Elintarviketeollisuus	312,3	1,0	2,2	4,5	319,9	148,7	468,6
5 Tekstiili- ja vaatetusteollisuus	55,4	0,1	0,4	-0,1	55,9	6,9	62,7
6 Puuteollisuus	1,1	0,1	1,0	0,4	2,6	93,4	96,0
7 Massa- ja paperiteollisuus	7,2	0,6	3,3	3,1	14,2	501,7	515,9
8 Öljynjalostus	559,2	0,0	0,0	0,0	559,2	0,0	559,2
9 Kemiateollisuus	45,0	5,7	4,9	-6,0	49,6	213,2	262,8
10 Rakennusaineteollisuus	3,9	0,5	1,7	-1,0	5,2	16,8	22,0
11 Metallien jalostus	26,3	9,4	35,8	12,0	83,5	4072,5	4156,0
12 Konepaja- & metallituoteteollisuus	40,4	1,1	69,0	6,8	117,3	237,0	354,4
13 Elektroniikka- ja sähköteollisuus	60,2	4,0	54,6	1,0	119,8	308,3	428,0
14 Muu valmistus	43,9	0,2	3,6	0,0	47,7	9,3	57,0
15 Energiahuolto	175,6	6,0	12,5	-0,5	193,6	27,4	221,0
16 Vesi- ja jätehuolto	14,8	0,5	3,7	-3,3	15,7	47,5	63,2
17 Rakentaminen	12,3	10,6	483,7	0,6	507,3	67,3	574,6
18 Kauppa	92,6	2,5	9,7	-0,4	104,4	11,0	115,5
19 Kuljetus ja varastointi	41,9	0,6	0,2	1,1	43,9	86,7	130,6
20 Majoitus- ja ravitsemistoiminta	74,0	0,4	0,0	-0,1	74,3	0,1	74,4
21 Informaatio ja viestintä	9,6	0,1	4,9	-0,1	14,5	19,1	33,7
22 Asuntojen hallinta ja vuokraus	368,5	0,0	0,0	0,0	368,5	0,0	368,5
23 Liike-elämän palvelut	21,3	9,8	14,1	-2,0	43,2	52,0	95,2
24 Julkinen hallinto	4,3	139,1	1,0	-0,2	144,2	2,1	146,2
25 Koulutus, terveys- ja sos palvelut	40,3	178,7	3,8	0,0	222,9	10,1	232,9
26 Muut palvelut	58,1	9,9	0,5	-0,1	68,4	4,3	72,7
Yhteensä	2273,8	381,0	718,7	46,5	3420,1	6428,0	9848,1

Khk-päästöjen vertailu laskentatapojen välillä

Raaka-aineiden käyttö

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan raaka-aineiden käyttö vuonna 2015, Mkg				
	Omalta alueelta	Tuonti	Yhteensä	%
Yksityinen kulutus	1 625	3 946	5 571	18,8
Julkinen kulutus	1 171	798	1 969	6,6
Investoinnit	5 120	2 078	7 198	24,2
Alueen oma loppukäyttö	7 916	6 822	14 738	49,6
Vienti	6 876	8 077	14 954	50,4
Yhteensä	14 792	14 900	29 692	100,0

Esimerkkejä tuloksista – raaka-aineiden käyttö

Pohjois-Pohjanmaan maakunnan raaka-aineiden käyttö raaka-aineryhmittäin vuonna 2015, Mkg						
Raaka-aine	Oma otto	Tuonti	Tarjonta yhteensä	Alueen loppukäyttö	Vienti	Käyttö yhteensä
Viljelykasvit	697	769	1 466	1 011	455	1 466
Luonnonkasvit ja -eläimet	53	19	72	54	18	72
Raakapuu	2 899	2 836	5 735	1 877	3 858	5 735
Fossiiliset polttoaineet (ml. turve)	533	2 569	3 102	1 440	1 662	3 102
Metallimalmit	511	5 277	5 788	1 938	3 850	5 788
Teollisuusmineraalit	840	981	1 820	700	1 120	1 820
Rakennusmineraalit	4	1 210	1 214	464	751	1 214
Maa-ainekset	9 256	1 238	10 494	7 255	3 239	10 494

Toimialakohtaiset raaka-ainekäytöt

Toimialat	Yksityinen kulutus	Julkinen kulutus	Investoinnit	Varastonmuutos	Alueen oma loppukäyttö	Vienti	Yhteensä
1 Maatalous ja kalatalous	489	0	8	57	555	526	1081
2 Metsätalous	24	0	5	21	50	270	320
3 Kaivostoiminta ja louhinta	1	1	2	-365	-361	2402	2041
4 Elintarviketeollisuus	930	2	4	8	944	228	1172
5 Tekstiili- ja vaatetusteollisuus	105	0	1	0	106	16	122
6 Puuteollisuus	11	1	9	9	30	1302	1332
7 Massa- ja paperiteollisuus	72	4	20	20	116	3170	3286
8 Öljynjalostus	311	0	0	-1	310	0	310
9 Kemianteollisuus	209	36	14	-21	238	636	874
10 Rakennusaineteollisuus	24	3	12	42	81	147	227
11 Metallien jalostus	26	7	26	7	67	2966	3033
12 Konepaja- & metallituoteteollisuus	249	2	393	12	657	370	1027
13 Elektroniikka- ja sähköteollisuus	210	15	222	10	457	1335	1792
14 Muu valmistus	187	1	10	0	198	40	238
15 Energiahuolto	194	5	11	0	210	24	234
16 Vesi- ja jätehuolto	35	1	6	-9	33	36	69
17 Rakentaminen	77	521	6354	113	7064	1143	8207
18 Kauppa	235	9	37	-1	280	29	309
19 Kuljetus ja varastointi	216	2	0	1	219	83	302
20 Majoitus- ja ravitsemistoiminta	222	1	0	0	223	0	223
21 Informaatio ja viestintä	90	1	32	-1	122	64	185
22 Asuntojen hallinta ja vuokraus	1215	0	0	0	1215	0	1215
23 Liike-elämän palvelut	125	30	119	-5	269	116	385
24 Julkinen hallinto	22	791	5	-1	817	10	827
25 Koulutus, terveys- ja sos.palvelut	112	498	11	0	621	29	651
26 Muut palvelut	180	38	2	0	219	11	231
Yhteensä	5571	1969	7305	-107	14738	14954	29692

Talous

	Tuotos		Arvonlisäys		Työllisyys	
	Meur	%	Meur	%	1000 h	%
1 Maatalous ja kalatalous	462	1,9	145	1,3	7,7	4,6
2 Metsätalous	434	1,8	333	3,0	2,1	1,2
3 Kaivostoiminta ja louhinta	297	1,2	147	1,3	1,1	0,6
4 Elintarviketeollisuus	561	2,4	111	1,0	2,3	1,4
5 Tekstiili- ja vaatetusteollisuus	90	0,4	35	0,3	0,7	0,4
6 Puuteollisuus	676	2,8	145	1,3	2,9	1,7
7 Massa- ja paperiteollisuus	758	3,2	110	1,0	1,0	0,6
8 Öljynjalostus	0	0,0	0	0,0	0,0	0,0
9 Kemianteollisuus	445	1,9	108	1,0	0,9	0,6
10 Rakennusaineteollisuus	160	0,7	53	0,5	0,7	0,4
11 Metallien jalostus	981	4,1	206	1,9	3,2	1,9
12 Konepaja- & metallituoteteollisuus	794	3,3	326	2,9	6,0	3,5
13 Elektroniikka- ja sähköteollisuus	2 698	11,3	520	4,7	5,8	3,5
14 Muu valmistus	105	0,4	34	0,3	0,9	0,6
15 Energiahuolto	404	1,7	213	1,9	0,7	0,4
16 Vesi- ja jätehuolto	230	1,0	113	1,0	1,2	0,7
17 Rakentaminen	2 590	10,9	1 087	9,8	16,6	9,8
18 Kauppa	1 174	4,9	641	5,8	14,3	8,4
19 Kuljetus ja varastointi	1 000	4,2	478	4,3	8,7	5,1
20 Majoitus- ja ravitsemistoiminta	419	1,8	172	1,6	4,9	2,9
21 Informaatio ja viestintä	608	2,6	354	3,2	4,7	2,8
22 Asuntojen hallinta ja vuokraus	1 666	7,0	1 265	11,4	0,3	0,2
23 Liike-elämän palvelut	2 160	9,1	1 304	11,8	20,8	12,3
24 Julkinen hallinto	1 185	5,0	629	5,7	9,8	5,8
25 Koulutus, terveys- ja sos.palvelut	3 275	13,8	2 180	19,7	43,3	25,6
26 Muut palvelut	631	2,6	352	3,2	8,5	5,0
Yhteensä	23 801	100,0	11 061	100,0	169,1	100,0
Alkutuotanto (1-3)	895	3,8	478	4,3	9,8	5,8
Jalostus (4-15)	10 491	44,1	3 037	27,5	41,0	24,3
Palvelut (16 - 26)	12 414	52,2	7 546	68,2	118,3	69,9

Tulospalvelu

- SYKEN tulospalvelu tulee sisältämään
  - Kulutusperäiset khk-päästöt toimialoittain ja tuotteittain,
  - Raaka-aineiden käytöt,
  - Aluetalouden indikaattorit (tuotos, arvonlisä, työllisyys, verot)
- Tiedot tuotetaan kaikille kunnille ilmaiseksi
  - Ensimmäisessä vaiheessa vuodelle 2015
  - Toisessa vaiheessa vuodelle 2019
  - Rahoitustilanteen niin salliessa tehdään jatkuvaa seurantaa
- Skenaario-ominaisuudet
  - Miten loppukäytön muutokset vaikuttavat em. Indikaattoreihin
  - Integraatio kotitalouksien kulutuslaskureihin (esim. Ilmastodieetti) ja julkisten hankintojen kestävyysarviointityökaluihin

Kiitos!

santtu.karhinen@syke.fi | @SanttuKarhinen

#Hinku | @SYKEinfo | @hiilineutraali

Kulutusperusteiset päästöt kuntien ilmastotyössä Pohjoismaissa

Laura Saikku, SYKE, 8.11.2022

LIFE17 IPC/FI/000002 LIFE-IP CANEMURE-FINLAND Projekti on saanut rahoitusta Euroopan unionin LIFE-ohjelmasta. Tämän esityksen sisältö edustaa ainoastaan CANEMURE-projektin näkemyksiä ja CINEA / Komissio ei ole vastuussa esityksen sisältämän informaation mahdollisesta käytöstä.

Kulutusperusteisten päästöjen huomiointi kuntien ilmastotyössä

Kyselytutkimus Pohjoismaissa

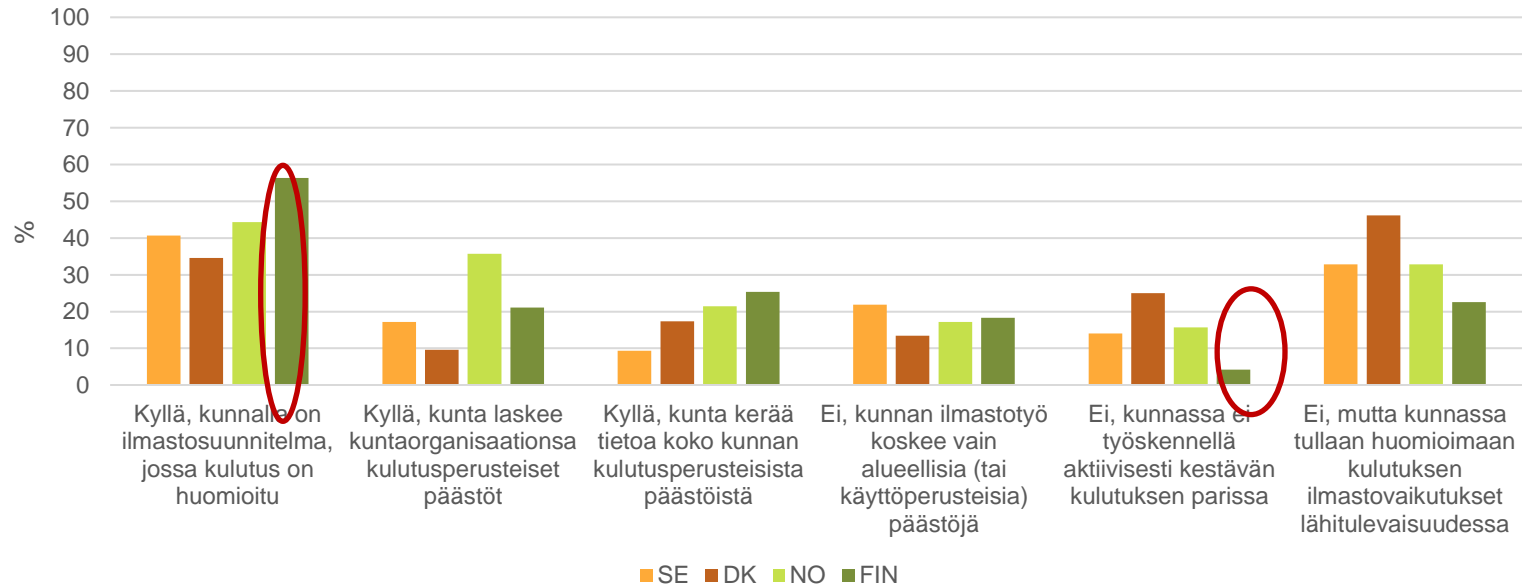
- ▶ Kyselyt toteutettiin Huhti-toukokuussa 2022
- ▶ Vastanneiden kuntien lukumäärä ja osuus, kyselyn jakelu
  - ▶ Ruotsi 70 (24%) - Viralliset yhteystiedot
  - ▶ Norja 67 (19%) – Viralliset yhteystiedot + valikoidut kunnat
  - ▶ Tanska 52 (53%) – Kuntaliiton ilmastoryhmän kautta
  - ▶ Suomi 71 (23%) – Hinku-verkoston kautta, suorat yhteydenotot valikoiduille kunnille

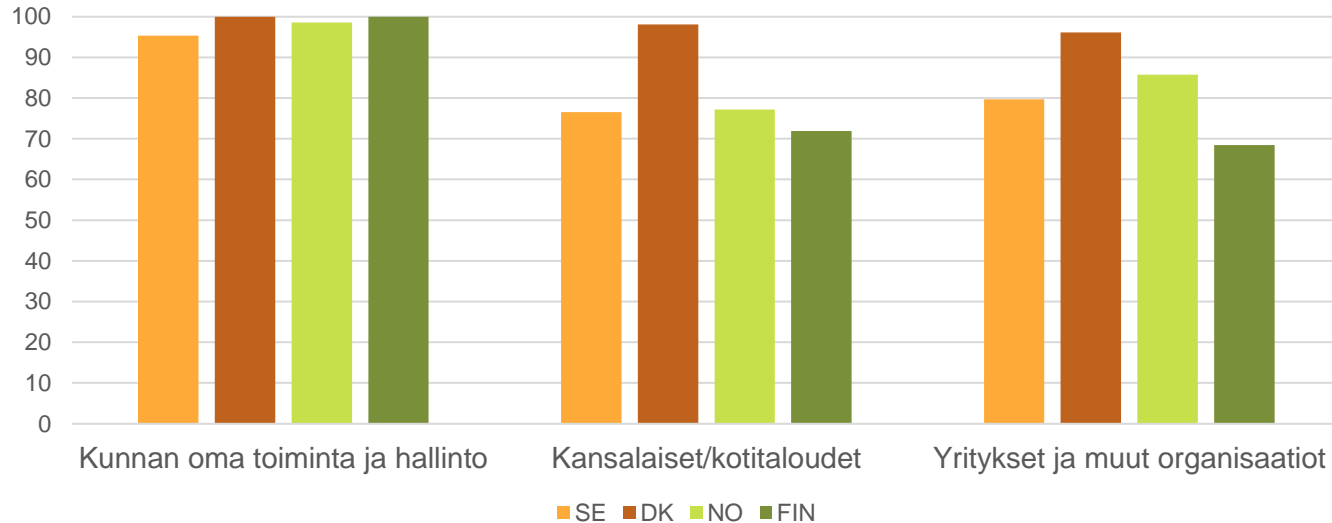
Suuri osa kunnista tekee aktiivisesti työtä kestävästä kulutuksesta parissa, kolmasosa kuitenkin vielä suunnitteluvaiheessa

Työskentelekö kuntasi aktiivisesti kulutuksen ilmastovaikutusten vähentämiseksi?

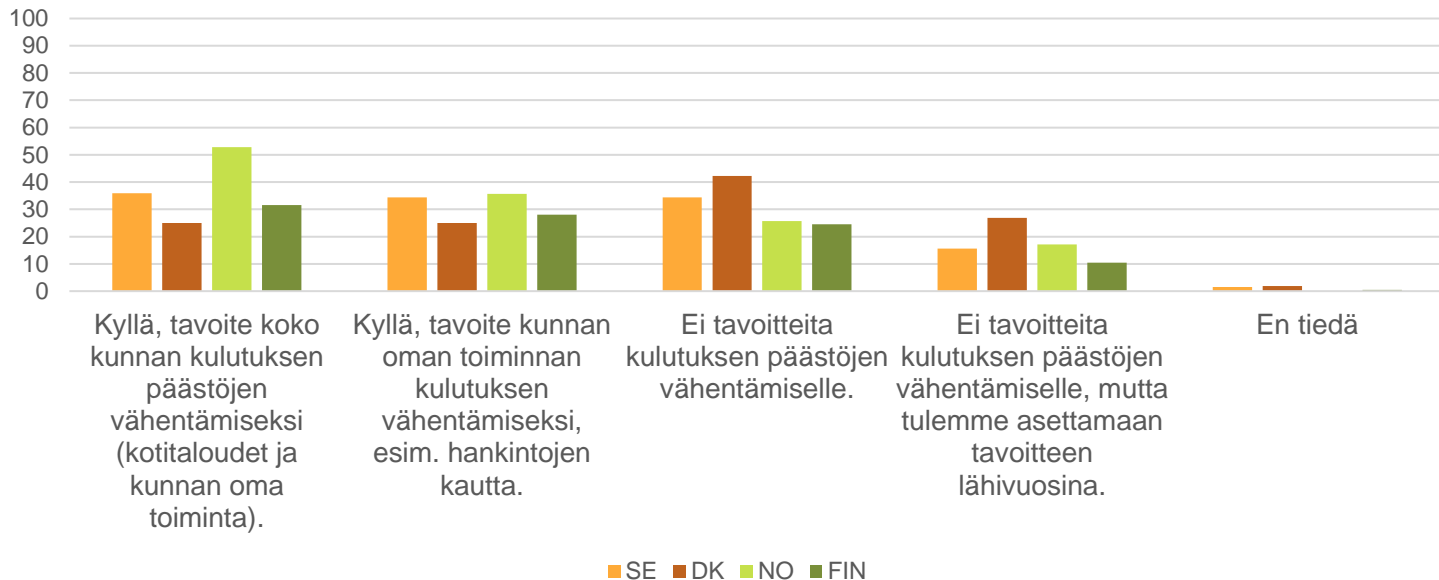
Kunnan mahdollisuudet vaikuttaa myös kansalaisiin ja yrityksiin tunnistettu

Mihin toimijoihin kunnalla on mahdollista vaikuttaa kulutuksen päästöjen vähentämiseksi?

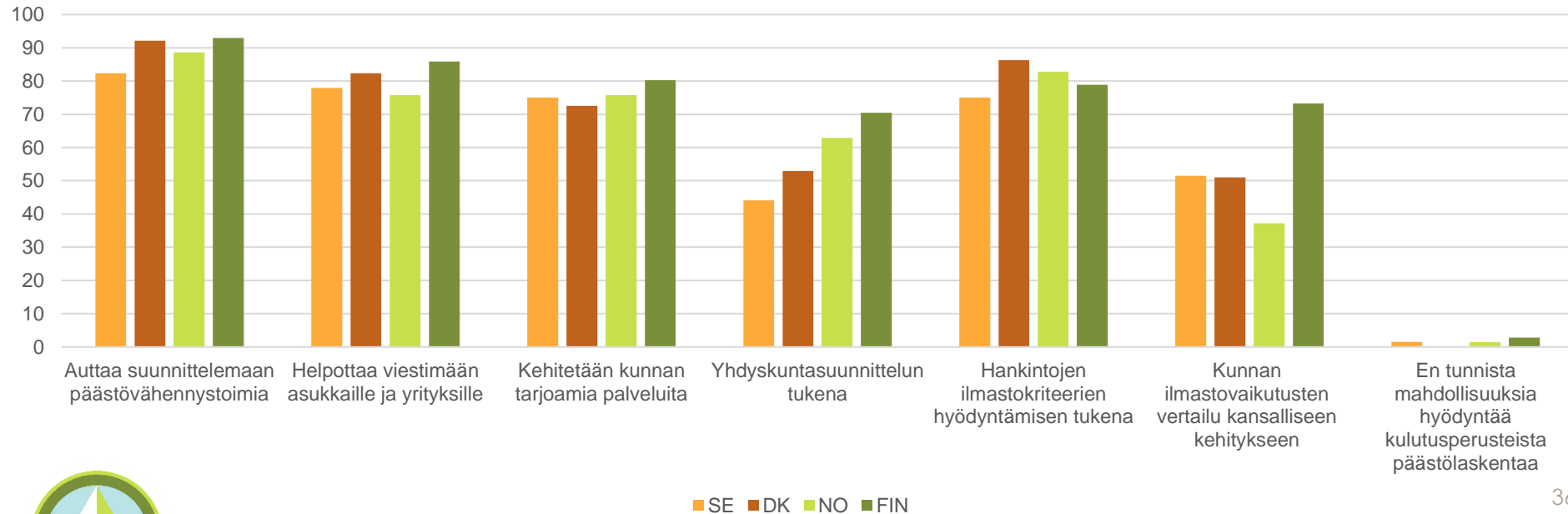
Suurella osalla kunnista jokin tavoite kulutusperusteisille päästöille

Onko kunta asettanut tavoitetta kulutuksen päästöjen vähentämiseksi?

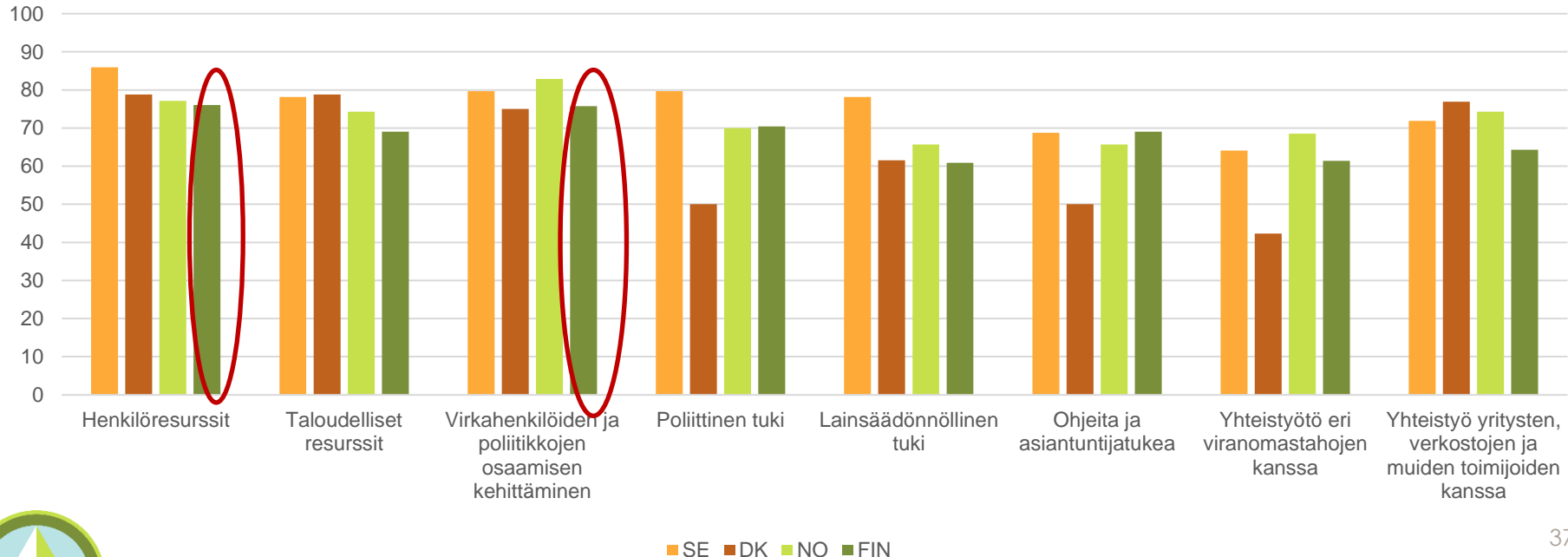
Kulutusperusteiset päästöt tuovat kunnille tärkeää tietoa etenkin hillintätoimien suunnittelun tueksi, auttavat viestinnässä kuluttajille ja yrityksille

Miten kunta voi hyödyntää tietoa kunnan kulutusperusteisista päästöistä?

Kunnat tarvitsevat monenlaista tukea kestävän kulutuksen parissa tehtävän työn vahvistamiseksi

Arvioi kunnan tarvitsemia resursseja kestävän kulutuksen työn tueksi (suuri/erittäin suuri tarve)

Kiitos!

Projekti: Just and climate neutral Nordic municipalities

Rahoitus: Pohjoismainen Ministerineuvosto

Lisätietoja:

- ▶ laura.saikku@syke.fi (Suomen Ympäristökeskus)
- ▶ katarina.axelsson@sei.org (Stockholm Environment Institute)
- ▶ hasa@envs.au.dk (Aarhus University)
- ▶ ragnhild.borke@cicero.oslo.no (CICERO)

